

Jul i Roskilde

Efter maleri af Jørgen Roed: Roskilde Domkirke set fra Bondetinget 1836.

Jørgen Roed og Bondetinget

En sommerdag i 1833 var maleren Jørgen Roed i Roskilde, hvor han satte sit stafeli op for at male en studie af Roskilde Domkirke set fra Bondetinget.

Jørgen Roed beskrives af sin datter, Helena Nyblom, som ikke noget »brillant talent«, men som en maler, der samvittighedsfuldt gik til sit arbejde og gengav, hvad han så med en »sart og inderlig forståelse«. Helena Nyblom synes faderens billeder er bedst i den lille skala, og hun samler sine synspunkter om faderens kunnen på følgende måde: »Det er ikke blot de ydre arkitektoniske former, som er ærligt og nøjagtigt gengivne. Det er ligesom om de forskellige bygningers personlighed løfter sig ud af den luft, som omgiver dem, med en ynde, som mere og mere fængsler én, jo længere man ser på dem. Den dybe interesse maleren selv har haft for sit emne, meddeler sig uimodståeligt til beskueren«.

Bedre beskrivelse kan vel næppe gives af de billeder, som Jørgen Roed udarbejdede i sit atelier efter studien fra Roskilde. Først malede han billedet så at sige efter studien, idet det blev et sommerbillede, men i 1836 gentager maleren motivet og denne gang bliver »Roskilde Domkirke set fra Bondetinget« et vinterbillede med sne på tage og gaden med snepudrede træer og stendige. Utalige er de enkeltheder, som beskueren finder jo længere billedet betragtes. Man føler den kolde, klare solfyldte vinterdag, hvor Domkirkens mure får den specielle varme, røde farve.

I 1836 har Christian d. 1.s kapel endnu sine takkede gavle, og kirkens store vestvindue er endnu ikke ændret til sit nuværende udseende. Bondetingets sydside er endnu en stor have med træer omgivet af et dejligt stengærde, som for den østlige endes vedkommen blev ændret i 1842, da Kate-dralskolens nye bygning blev opført.

Jørgen Roed har pietetsfuldt gengivet de lave huse på Bondetingets nordside. I 1847 og 1877 blev et par af husene bygget store og høje. Hvert af de små huse har sit eget »ansigt«, et sted bor en

Af Lotte Fang

skomager, et andet sted ser en kvinde ud af vinduet, og på gaden skrider tavst og sort, passende til det kolde indtryk, billedet skal give, et ligefølge af sted. Forrest går en mand med et par skamler til at sætte kisten på, og følget er i gang med at slutte op, mens 3 drenge med kælk står nede på hjørnet mod Karen Olsdatter Stræde og betragter sceneriet.

Jørgen Roeds vinterbillede fra Roskilde hører til hovedpunkterne indenfor den tids maleri, og da Kunstforeningen i København fejrede sit 150 års jubilæum var Jørgen Roeds billede samt en radering af samme motiv med på den udstilling, som skulle give et indtryk af det bedste indenfor dansk malerkunst 1825–1850.

Jørgen Roeds lille studie, som har skitsens friskhed fremfor de færdige billeder, er for en del år siden erhvervet af Roskilde kommune, som har deponeret billedet på Roskilde Bibliotek, hvor det hænger til glæde for alle byens borgere, der her kan få et glimrende indtryk af Bondetinget i 1833.

Da 1. årgang af »Jul i Roskilde« så dagens lys i 1925, valgte boghandler Andreas Flensborg meget forståeligt Jørgen Roeds vinterbillede til den første forside, for det er et af de bedste og tidligste malerier fra 1800 tallets Roskilde, der findes.

Omkring 1880 malede Jacob Kornerup for første gang dette motiv fra Bondetinget set fra Karen Olsdatter Stræde. Typisk for Bondetinget på den tid var de mange stengærde og grønne træer, som havde været et særkende for hele byen siden middelalderen.

Bondetinget nr. 4, det store hus til højre, blev bygget 1847 efter tegning af arkitekt G. F. Hetsch. Bondetinget 6 blev opført 1877. Drengene, som Jacob Kornerup har sat i forgrunden, er til højre hans egen søn, Ebbe, født 1874. Han blev maler og rejsebogsforfatter. Drengen til venstre er en søn af musiklærer Faber, organist ved Sct. Hans Hospital.

Maleren, lokalhistorikeren, professor Jacob Kornerup blev født i Roskilde d. 19. november 1825. Han var ud af den kendte købmandsslægt, hvis grundlægger var Peder Kornerup (1725–1782), der havde sin købmandsgård på Stændertorvet 2.

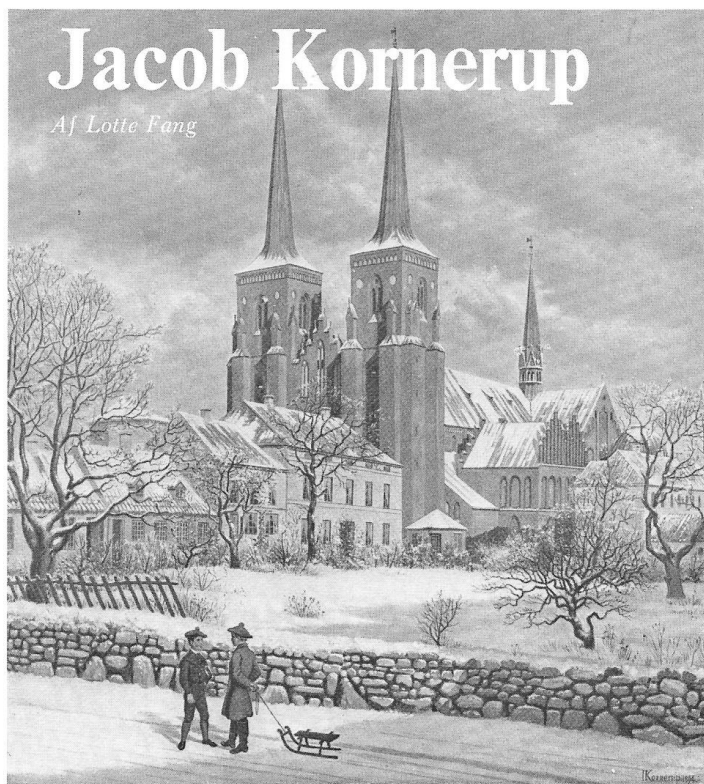
Tidlig viste Jacob Kornerup sine kunstneriske evner og han blev uddannet på Kunstakademiet som landskabs- og portrætmaler. Efter at have erhvervet den lille og store sølvmedalje i 1852–53 fulgte et år med rejse i udlandet. Hjemkommet herfra slog Jacob Kornerup sig ned igen i sin fødeby, hvor han blev boende i Roskilde til sin død d. 9. marts 1913.

I sin studietid boede Jacob Kornerup i København. Her havde han stiftet bekendtskab med arkæologen J. J. A. Worsaae, som fik Jacob Kornerup tilknyttet Nationalmuseet, idet de to venner rejste landet rundt for at beskrive og tegne kirker og fortidsminde.

1860 rejste Jacob Kornerup til Spanien. En bog samt talrige tegninger blev rejsens resultat. H. C. Andersen, som før havde besøgt Jacob Kornerup, skrev og fik oplysninger til brug ved sin tur til Spanien, som så at sige blev i Jacob Kornerups fodspor.

1861 påbegyndte kong Frederik d. 7. udgravningerne ved Jelling og Jacob Kornerup deltog som tegner, der forevige de fundne sager og samtidig lavede charmerende tegninger af selve arbejdet. Da udgravningsresultaterne skulle publiceres blev dette arbejde overdraget Jacob Kornerup.

1862 blev et vigtigt år, for da foretog J. J. A. Worsaae og Jacob

Kornerup en restaurering af Hagede kirke, hvor de bl. a. hamrede pudsen af, således at de middelalderlige kalkmalerier fremkom. Her havde Jacob Kornerup fundet et arbejdsfelt, som fuldtud krævede hans kunstneriske evner og store historiske viden. I årene 1862–1904 fremdrog Jacob Kornerup kalkmalerier i 80 kirker landet over.

Sin fødeby omfattede Jacob Kornerup med en dyb kærlighed. Han kendte byen og dens historie, som ingen anden, skrev en række artikler om forskellige emner indenfor byens historie, foruden en bog om 1700 tallets Roskilde.

Da Domkirken i 1870'erne skulle restaureres, deltog Jacob Kornerup heri som en selvfølge, og han kæmpede bravt, når bygninger af historisk interesse var i fare, som for eksempel, da der var planer fremme om at omdanne Sct. Laurentius tårnet til vandtårn.

Også byens gadenavne interesserede Jacob Kornerup stærkt og han fik udvirket Sct. Peder Stræde fik sit gamle navn tilbage.

Da Hellig Kors kilde blev nedlagt for at dens vand kunne indgå

i vandværket, tegnede Jacob Kornerup det monument, som i dag angiver kildens placering.

Jacob Kornerup oplevede, hvorledes Roskilde skiftede udseende. Ved de mange grundudgravninger var professoren altid en interesseret tilskuer og han indberettede om fundene til Nationalmuseet, foruden han fra museet var blevet bemyndiget til at foretage forskellige udgravninger for at klarlægge byens historie. Således gravede Jacob Kornerup i 1893 efter resterne af Sct. Clara kloster uden større held, klosteret var revent grundigt ned.

Jacob Kornerup var gennem sin families ældre medlemmer knyttet til 1700 tallets Roskilde og han fik mundtligt overleveret fra den tid. Selv var han et barn af 1800 tallet og oplevede byens opgang og fremgang. Denne viden gav han i sine senere år videre til den unge mand, som skulle blive hans efterfølger indenfor lokalhistorien, Arthur Fang. Disse to mænds skildringer af deres fødeby spænder over et tidsrum på 200 år, et særsyn, som også har givet en sjælden kontinuitet i deres skildringer af Roskildes historie.